

OIKAISUVAATIMUS Kunnanhallitukseen päätökseen 19.1.2021 § 16

3.2.2021 Riitta Kostamo

Vaatus:

Vaadin kunnanhallituksen päätöksen: Perhetyöntekijän toimen lakkauttamista koskevan päätöksen 16 § kumoamista.

Taustaa:

Hyvinvointilautakunta on 26.11.2020 § 170 päättänyt muuttaa perhetyöntekijän toimen sosiaaliohjaajan toimeksi ja laittaa toimen avoimeen hakuun sekä valita haastattelijat. Hyvinvointilautakunnan puheenjohtaja Anu Laukkanen on jättänyt asiasta 27.11.2020 eriävän mielipiteen. Perustelunaan esitti, että kunnassa on selvittämättä yhteistyö kolmannen sektorin eli hankkeen (Sinipulssi / Kristillinen Yhdistys Penuel ry, kristillistä päihdetyötä tekevän Sininauhaliiton jäsenjärjestö) kanssa koskien työllistämistä – ja päivätoimintapalveluja niin osaamisresurssien kuin tilojen suhteen. Laukkasen mukaan varhaiskasvatuksen myötä annettava perhetyön mahdollisuus on käytettävissä.

Kunnanhallitus päätti 19.1.2021 Annika Kostamon esityksestä käyttää otto – oikeutta perhetyöntekijän toimen lakkauttamisesta, koska asia oli käsitelty valtuuston talousarvioin 2021 yhteydessä ja toimeen ei ole varattu palkkamäärärahoja. Kj Päivi Vauhkonen jätti päätöksestä eriävän mielipiteen. Perhetyöntekijän toimen lakkauttamisesta ja muuttamisesta sosiaaliohjaajan toimeksi, ei ollut mitään avointa keskustelua lautakunnassa, kunnanhallituksessa eikä myöskään valtuuston kokouksessa.

Perusteet:

Perhetyöntekijän toimen nimikkeen ja tehtäväkuvan muuttaminen oli tarpeen tehdä vastaamaan muuttunutta tarvetta ja tilannetta Pelkosenniemen kunnan asukkaiden ja kunnan sisäisessä työjaossa (KVTES:n edellytys). Määräaikaisen Työllisyyskoordinaattorin eläköitymisen (31.5.2020) ja Pelkosenniemen työmarkkinat ja Muutoksen tuulet – hankkeen päättymisen vuoksi (8 /2020) kunnanhallitus jakoi työllisyysasiat ja - asiakkaat sivistyspalveluun Nuoriso – ja työllisyysohjaajalle (50 %) ja sosiaalipalveluun sosiaalijohtajalle ja m.a. sosiaaliohjaajalle (50 %). Määräaikainen sosiaaliohjaaja irtisanoutui tehtävästä 1.2.2021 alkaen.

Pelkosenniemen kunta on sitoutunut olemaan mukana vuodelle 2021 työllistymistä edistävästä monialaisesta yhteispalvelusta (TYP) annetun lain (1369 / 2014) ja lain nojalla annetun asetuksen (1377 / 2014) mukaisen sopimuksen perusteella työttömille tarjottavan monialaisen yhteispalvelun järjestämisestä. TYP:n tarkoituksena on edistää työttömien työllistymistä heidän palvelutarpeidensa mukaisia julkisia työvoimapalveluja sekä sosiaali – terveys – ja kuntoutuspalveluja. Monialainen yhteispalvelu on yhteistoimintamalli, jossa työ – ja elinkeinotoimisto, kunnat ja Kansaneläkelaitos yhdessä arvioivat yhteispalvelua tarvitsevien työttömien palvelutarpeen, suunnittelevat ja kirjaavat sekä tekevät päätökset yhdeksi kokonaisuudeksi ja vastaavat yhdessä työttömien kanssa työllistymisprosessin etenemisestä, arvioinnista, tiivistä seuraamisesta ja arviointia. Tässä työskentelyssä on nuoriso – ja työllisyysohjaajan rooli ja työpanos merkittävä. Sosiaalijohtaja vastaa sosiaalityöntekijän roolissa ja viranomaisena tarvittavista päätöksistä ja kirjaamisista. Sosiaalisen ohjauksen ja tuen tarve edellyttää asiakkaan kohtaamista kasvokkain, haastattelua ja Työ – ja toimintakyvyn lomakkeen täyttämistä ja läpikäymistä asiakkaan kanssa. Tämä vaihe kuuluisi merkittäväällä tavalla sosiaaliohjaajan työtehtävään.

Työllisyysuunnitelman toteuttaminen vaarantuu olennaisesti riittämättömällä resursseilla eli 30 %: a suunnitelmissa olleen sosiaaliohjaajan työpanoksesta työllisyyspalveluun ja 20 %:a työikäisten sosiaalipalveluun jää toteutumatta.

Kunnan osarahoittamasta työmarkkinatuesta on Pelkosenniemen kunta maksanut vuonna 2020; 59 793 €. Työmarkkinatuen saajia ollut 25 henkilöä. Kunnan rahoittamaosuus on kasvanut edelliseen vuoteen verrattuna yli 700 €. Tämän seurauksen Talouden tasapainottamissuunnitelmaan asetetut säästötavoitteet eivät tule toteutumaan eikä kunnan maksama työmarkkinatuen kuntaosuus pienene ilman aktiivia toimenpiteitä ja työntekijöitä. Yhteistyön kehittämien paikallisten yritysten kanssa jää myös toteutumatta (Kelasto – työmarkkinatukiseuranta: Kunnan osarahoittama työmarkkinatuki).

Kuntouttava työtoiminta on kunnan lakisääteistä toimintaa, jota tekee virassa oleva virkamies. Sinipulssi – hanke voi tarjota kuntouttava toimintatyöpaikan / työkokeilupaikan, mikäli henkilö ja työtehtävä ovat siihen sopiva. Sinipulssin hanke voi tarjota matalan kynnyksen toimintaa ikäihmiselle, yksinäisille ja muille asukkaille kunnassa ilmenevien tarpeiden mukaisesti.

Sosiaaliohjaan 30 % työpanos lapsiperheiden sosiaalipalveluun ja lastensuojeluun, jää toteutumatta ja vaarantaa olennaisesti erityisesti heikossa asemassa olevien henkilöiden oikeutta tarvittavaan palveluun ja oikeuksiin. Ennalta ehkäisevä tuki lapsiperheille ja kotiapu sekä kriisitilanteisiin tarvittavan sosiaalityön antaminen vaarantuvat olennaisesti riittämättömän resurssin vuoksi. Lastensuojelulaki on erityislaki ja erityispalvelu, jota on kunnan tarjottava. Viranomaisen on noudatettava Lastensuojelulakia laissa annettujen määräaikaisten, päätösten, asiakassuunnitelmien ja seurannan sekä arvioinnin mukaisesti. Lastensuojeluilmoitusten selvittäminen (lapsen ja huoltajien tapaaminen) ja lasten ja huoltajien palvelutarpeen selvittäminen ja tarvittavien päätösten ja asiakassuunnitelmien tekeminen vaatii työparia, joista toisen on oltava sosiaalityöntekijä ja sosiaaliohjaaja (sosionomi). Sosiaalijohtaja ei voi yksin tehdä e.m. asioita, vaikkakin on virkavastuussa e.m. asioista. Virka-ajan ulkopuolisessa tapahtumassa on sosiaalipäivystäjän pyydettyä virka-apua poliisilta, koska yksin ei voi mennä kotikäynnille. Myös virka-aikaisessa sosiaalipäivystyksessä ma – pe klo 8 – 16, on oltava työpari sosiaalijohtajan kanssa työturvallisuuden vuoksi.

Se, että siirryttäisiin perhetyön ostopalveluun, on kallis vaihtoehto ja asiasta on tehtävä sopimus jonkun toimijan kanssa. Tunnetusti yksityiset toimijat ovat hintavia. Tämän päivän suuntaus on, että kunnan on itse tuottamat palvelut ovat edullisempia kuin ostopalvelut, mikäli työntekijöillä on riittävä ammattitaito ja riippuu paljon myös tapauksen laadusta.

Varhaiskasvatuksen perhetyö, jota Anu Laukkasen esitti eriävässä mielipiteessä, on määrittelemättä. Oletan, että varhaiskasvatus toimii omien kasvatusperiaatteiden mukaisesti varhaiskasvatuksessa. Varhaiskasvatuksen työntekijäpula/vaje on ollut jo pitkäaikaista eikä sieltä ole apua saatavissa.

Sinipulssin työntekijä, joka on juuri valmistunut sosionomi, on palkattava kuntaan työsopimuksella. Tähän ei ole varattu palkkamäärärahoja. Asia on myös ristiriidassa siihen, että meillä oli töissä ammattitaitoinen ja monipuolisen sosiaalialan työkokemuksen omaava henkilö tammikuun loppuun asti.

Lainsäädäntö:

Kuntien tulee sosiaalipolitiikkaa toteuttaessaan huomioida myös kansainväliset ihmisoikeussopimukset, joista arkipäivän työhön vaikuttaa olennaisesti YK:n lapsen oikeuksien sopimus. Valtiollisen sosiaalipolitiikan asettamista päämääristä on sosiaalihuoltolain tarkoituspäykälä 1 §, jonka mukaan sosiaalihuollon

tarkoituksena on; Edistää ja ylläpitää yksityisen henkilön, perheen sekä yhteisön sosiaalista turvallisuutta ja toimintakykyä. Saman lain 13 § mukaan todetaan; Kunta on alueellaan velvollinen toimimaan muutoinkin sosiaalisten olojen kehittämiseksi ja sosiaalisten epäkohtien poistamiseksi. Kunnan on sovitettava yhteen lainsäädännön määrittelemä sosiaalihuollon ydintarkoitus, sille lakisääteisesti asetut velvoitteet ja asiakkaiden oikeudet sekä kunnan omat päämäärät ja paikalliset väestön tarpeet.

Perusoikeudet ja Perustuslaki turvaavat haavoittuvassa ja heikossa asemassa olevien ihmisten oikeutta tarvitsemiinsa palveluihin ja oikeuksiin. Sosiaalityö edistää asiakkaiden sosiaalisia oikeuksia vaikutettaessa resurssien jakoon kunnan sisällä. Sosiaalityön tehtävänä on auttaa erityisen tuen tarpeessa olevia ihmisiä mm. pitkäaikaistyöttömiä, nuoria työttömiä, lapsia, nuoria, vammaisia. Näiden lakien noudattaminen vaarantuu riittämättömän resurssin vuoksi.

Sosiaalihuollon asiakaslain tarkoituksena on edistää asiakaslähtöisyyttä, asiakassuhteen luottamuksellisuutta ja asiakkaan oikeutta hyvään palveluun ja kohteluun sosiaalihuollossa. Laissa on säännökset salassa pidosta, salassa pidettävien tietojen luovuttamisesta ja viranomaisten tiedonsaantioikeudesta ja oikeudesta virka - apuun. Myös tämän lain käytännön soveltaminen vaarantuu riittämättömän henkilöstön vuoksi.

Julkisuuslain 24 §:n 1 mon. on säädetty sosiaali – ja terveydenhuollon asiakkaita koskevista tiedoista ja niiden salassapidosta mm. säännöksen mukaan salassa pidettävä tieto on henkilöille annettu sosiaalityö. Näin ollen sosiaalihuollon asiakkuudet ja asiakirjat on pidettävä salassa eikä tietoja saa ilmaista sivullisille. Asiakastyö tapahtuu vain niiden työntekijöiden kanssa, jotka ovat välttämättömiä prosessissa.

Työntekijöiden turvana ovat seuraavat lait; Työsuojelulaki, Työturvallisuuslaki, Työaikalaki ja Työterveyshuoltolaki. Lait velvoittavat työnantajaa kuin myös työntekijää noudattamaan niitä asianmukaisesti. Todettakoon, että työaikaseurantani mukaan ajalla 20.7 – 31.12.2020 oli kertyneitä työtunteja saldoon + 52 tuntia. Ajalla 1.1 – 4.2.2021 oli tunteja 17 tuntia.

Viittaus Eriävään mielipiteeseen kj Vauhkonen:

Sosiaalipalveluiden tehtäväkuvat, jotka on laadittu THL:n palvelutehtäväjaottelun mukaan ja sosiaalitoimen ammattihenkilöiden pätevyysvaatimusten mukaan. Palvelutehtävätaulukossa on nähtävissä, että Sosiaalijohtajan työtehtäviin kuuluvat; sosiaalijohtajan työt 40 % (henkilöstöhallinto, talousarvio ja sen seuraaminen, sosiaalipalveluiden kehittäminen, sosiaalihuollon asiantuntijuus, lähiesimies, kunnan johtoryhmän jäsen), Sosiaalityöntekijän tehtävät 6 palvelutehtäväluokkaa 60 % (lastensuojelu, lapsiperheiden palvelut, päihdehuolto, vammaispalvelu, perheoikeudelliset asiat eli lastenvalvojan työtehtävät, kuntouttava työtoiminta eli työikäisten palvelut, sosiaalipäivystys; pois lukien virassa olevan sosiaaliohjaajan Sosiaalihuoltolain mukaiset ikääntyneiden palvelut.

Asiakasprosessiin kuuluvat eri vaiheet asian käsittelyssä; Ilmoitus / hakemus palvelutarpeesta, palvelutarpeen arviointi ja kotikäynti / tapaaminen työparina, palvelun suunnittelu, palvelun järjestäminen ja päätöksen tekeminen, palvelun toteutus, palvelun ja asiakkuuden arviointi sekä seuranta, asiakas / palvelusuunnitelmien laadinta. Sosiaaliohjaa on toiminut työparina, jolloin on sovittu asian tekemisestä. Asiakasprosessi on aikaa vievää ja on tehtävä eri laissa vaadittujen määräaikaisten ja muodollisuuksien mukaan. Asiakkaalla on oikeus saada asiansa käsitellyksi määräajassa ilman aiheetonta viivytystä ja tarpeidensa mukaiset palvelut ja päätökset.

Projektit / hankkeet:

Pelkosenniemen kunta on sitoutunut Tulevaisuuden sote-keskus ja Sote Rakenneuudistus Lapissa -hankkeisiin sekä Omaolo-palvelun käyttöönottoon LSHP-alueella. Omaolo-palveluiden käyttöönotto on kirjattu osaksi Tulevaisuuden sote-keskus ja Lapin rakenneuudistus -hankkeiden tavoitteita ja toimenpiteitä. Hyvinvointilautakunta on 16.12.2019 § 122 hyväksynyt sosiaalipalveluiden liittymisen Kanta-palveluiden Sosiaalihuollon asiakastiedon arkiston käyttäjäksi ja osoittanut myös muiden sosiaalipalveluiden työntekijöiden työpanosta Kanta-valmistelijan avuksi, tarpeen vaatiessa.

Lapin sote-rakenneuudistusta tukevassa hankkeessa valmistaudutaan sote-maakunnan muodostamiseen osana valtakunnallista uudistusta.

Rakenneuudistus muodostuu kolmesta osa-alueesta:

1. vapaaehtoisen alueellisen valmistelun aloittamisesta,
2. johtamisen ja ohjauksen kehittämisestä ja
3. toimintatapojen ja -prosessien uudistamisesta ja yhtenäistämisestä digitaalisten välineiden avulla.

Tulevaisuuden sote-keskus -hankkeen päätavoitteena on turvata jatkossa sosiaali- ja terveyskeskuksessa asiakkaalle sosiaalihuollon, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon palvelut yhteensovittuna, jolloin toimijoiden työnjaosta on sovittu ja yhteistyökäytänteet ovat sujuvia. Hoidon ja palvelun piiriin pääsee tarpeen edellyttämässä ajassa monikanavaisesti. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö on osaavaa, sitoutunutta ja osaamista hyödynnetään laajasti.

Hankkeen tavoitteet jakautuvat neljän kokonaisuuden alle:

1. sote-keskuksen kehittäminen,
2. lapset, nuoret ja perheet,
3. saamenkieliset ja kulttuurinmukaiset palvelut ja
4. ikäihmisten palvelut.

Sosiaalihuollon Kanta

Sosiaalihuollon käyttöön tulevia Kanta-palveluja ovat sosiaalihuollon asiakastiedon arkisto ja kansalaisen verkkopalvelu Omakanta. Asiakas voi Omakannassa seurata asiansa käsittelyä ja tutustua asiakirjoihin, joita hänelle on laadittu ja kuka hänen asioitaan hoitaa.

Sosiaalihuollon asiakastiedon arkistoon Kantaan tullaan tallentamaan kaikki sosiaalipalveluissa syntyvät, asiakasta koskevat asiakaskirjat. Liittyminen määritellään Asiakastietolaissa, jonka mukaan julkisen organisaation tulee liittyä Kantaan viimeistään 1.1.2023 mennessä ja yksityisen 1.1.2025. Arkistolaitoksen mukaan kaikki kuntien asiakastieto on digitalisoitava 2030 luvun loppuun mennessä. Alun perin arkiston käyttöönoton takaraja oli 1.1.2023, mutta Asiakastietolain viivästymisen vuoksi liittymisen takaraja on aikaisintaan 1.9.2024 tai myöhemmin.

Arkiston perustoiminnallisuuksilla voi liittyä vuoden 2021 loppuun mennessä, jonka jälkeen tulee liittyä suoraan laajemmilla II vaiheen toiminnallisuuksilla, jotka sisältävät suoraan mm. Omakanta-näkyvyyden, jossa asiakkaat näkevät omat asiakasasiakirjansa sähköisesti Omakanta-palvelun kautta. Kanta-palveluun liittyminen siirretään toteutettavaksi aikaisintaan vuonna 2022.

Kanta-valmistelijan työpanosta käytetään mm. palvelutehtäväluokituksen vaatimien toimintojen toteuttamiseen, kirjaamisen kehittämiseen, vanhan asiakastiedon säilyttämisen ja arkistointiin sekä suunnitteluun LapIT:n ja mahdollisesti TietoEVRY:n kanssa yhteistyössä.

TOS-projekti

Dynasty 6:n tuki päättyy ja sen tilalle tulee syksyllä 2021 Dynasty 10, joka vaatii taustalle TOS:n eli tiedonohjaussuunnitelman (sähköisten asiakirjatietojen elinkaarihallinnan suunnittelun ja ohjauksen väline). Pelkosenniemen kunnan TOS-projektiryhmä koostuu kunnan työntekijöistä, projektia johtaa hyvinvointi-sivistysjohtaja.

Muutoksen taustalla olevat lait ja määräykset:

Tiedonhallintalaki:

- tietoaineistojen sähköiseen muotoon muuttaminen ja saatavuus § 19
- tietoaineistojen säilytystarpeen määrittäminen § 21
- asianhallinta ja palvelujen tiedonhallinta - rekisteröinti asiarekisteriin § 25
- asiarekisteriin rekisteröitävät tiedot § 26

Muut oleelliset lait ja määräykset:

- GDPR eli EU:n tietosuoja-asetus ja tietosuojalaki
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta
- Arkistolaki (AMS/TOS pakollinen organisaatiolle)
- Sähke2- normi (voimaan 1.1.2009) ja JHS 191-suositus (julkaistu 14.4.2015)
- Muut toimintaa säätelevät erityislait ja määräykset

Todettavissa on :

Useita käynnissä olevia projektit ei ole mahdollista toteuttaa yksinomaan ulkopuolisen henkilön avulla, vaan töihin tarvitaan välttämättä myös Pelkosenniemen sosiaalipalveluiden työaika, osaamista ja asiantuntemusta, mikä on pois lakisääteisestä asiakastyöstä. Henkilömäärä ei ole riittävä työtehtäviin nähden ja on ilmeinen vaara ja riski henkilökunnan uupumiselle ja sairaspöissaoloihin. Tässäkin mielessä Talouden tasapainottamisohjelman tavoite henkilökunnan sairauspöissaolujen vähenemiseen, ei toteudu.